

ترجمہ و شرح کامل

تحریر الروضة في شرح اللمعة

فقہ ۲ رشتہ الہیات

التجارة، الدين، الرهن

تألیف:

دکتر سید محمد صدیقی

سرشناسه	صدری، سید محمد، ۱۳۴۲، توشیحگر
عنوان قراردادی	اللمعه الدمشقیة، فارسی - عربی، شرح
عنوان و نام پدیدآور	الروضه البهیة فی شرح اللمعه الدمشقیة، فارسی - عربی، شرح ترجمه و شرح کامل تحریر الروضه فی شرح اللمعه فقه ۲ رشته الهیات
مشخصات نشر	تألیف سید محمد صدری تهران: خردنگار ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	۴۰۰ ص
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۳۵۶۴-۱-۶
وضعیت فهرست نویسی	فیبیا
یادداشت	فارسی - عربی
یادداشت	این کتاب ترجمه و شرح بخشی از کتاب "الروضه البهیة فی شرح اللمعه الدمشقیة" شهید ثانی است که آن نیز شرحی بر لمعه دمشقیه شهید اول است.
موضوع	شهید اول، (محمد بن مکی)، ۷۳۴-۷۸۶ ق.، اللمعه الدمشقیة - نقد و تفسیر
موضوع	شهید ثانی، (زین الدین بن علی)، ۹۱۱-۹۶۶ ق.، الروضه البهیة فی شرح اللمعه الدمشقیة - نقد و تفسیر
موضوع	فقه جعفری - قرن ۸ ق.
شناسه افزوده	شهید اول، محمد بن مکی - ۷۳۴-۷۸۶ ق.، اللمعه الدمشقیة، شرح
شناسه افزوده	شهید ثانی، زین الدین بن علی، ۹۱۱-۹۶۶ ق.، الروضه البهیة فی شرح اللمعه الدمشقیة، شرح
رده بندی کنگره	۱۳۹۲ ۸۰۴۲۳۵۴۵۵ ل ۹ ش ۱۸۲/۳ BP
رده بندی دیویی	۲۹۷ / ۳۴۲
شماره کتاب شناسی ملی	۳۳۴۰۷۹۳

انتشارات خردنگار

عنوان: ترجمه و شرح کامل تحریر الروضه فی شرح اللمعه - فقه ۲ رشته الهیات

سال چاپ: ۱۳۹۲

نوبت چاپ: اول

تیراژ: ۵۰۰۰

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: واژه پرداز اندیشه

قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان

ISBN : ۹۷۸-۶۰۰-۹۳۵۶۴-۱-۶

کلیه حقوق محفوظ بوده و تکثیر تمام یا بخشی از این اثر به صورت حروفچینی و چاپ مجدد، چاپ افست، پلی کپی و انواع دیگر چاپ یا هر گونه تکثیر رایانه ای ممنوع است. متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

مرکز پخش: تهران - خیابان انقلاب - خیابان فخر رازی - کوچه نیک پور - پلاک ۵ - طبقه ۲

پخش دانش اندیش تلفن: ۶۶۹۶۲۸۲۵ ۶۶۹۷۸۳۷۷ فکس: ۶۶۴۱۶۰۱۵

فهرست مطالب کتاب

۹.....	دیباجه
۱۳.....	چرایی و چگونگی شرح و ترجمه و راهنمای مطالعه
۱۷.....	التَّجَارَة
۱۹.....	تجارت و بازرگانی
۲۰.....	انواع کسب
۲۲.....	کالاها و خدمات حرام
۴۵.....	کسب‌های مکروه
۵۱.....	انواع تجارت
۵۴.....	بیع
۵۴.....	بیع و معاطات
۵۵.....	حکم معاطات
۵۶.....	شروط صیغه
۵۸.....	شروط طرفین عقد
۶۲.....	اکراه به حق
۶۳.....	خرید و فروش فضولی
۶۴.....	کشف و نقل
۶۶.....	عقدهایی که به دنبال عقد فضولی منعقد می‌شود
۷۲.....	چگونگی اجازه
۷۳.....	احکام عقد فضولی
۸۳.....	فروش آنچه در مالکیت فروشنده است به همراه مال دیگری
۸۶.....	فروش آنچه قابلیت تمکک دارد به همراه آنچه قابلیت تمکک ندارد

۹۰.....	سرپرستان و اجراکنندگان عقد
۹۱.....	تقصا و تلافی
۹۴.....	سرپرستی دو طرف (ایجاب و قبول) عقد
۹۶.....	شرط‌های دو عوض
۱۰۱.....	مالی که با عقد فاسد تحویل شده
۱۰۵.....	کفایت دیدن
۱۱۲.....	آداب خرید و فروش
۱۳۰.....	خرید و فروش میوه‌ها
۱۳۲.....	فروش میوه به هم‌جنس خودش
۱۳۳.....	حق رهگذران (حق المارّه)
۱۳۷.....	بیع صرف
۱۴۱.....	سلف یا پیش خرید
۱۴۲.....	شرط‌های سلف یا پیش خرید
۱۵۹.....	انواع بیع
۱۶۰.....	۱. مساومه
۱۶۱.....	۲. مرابحه
۱۶۶.....	۳. بیع مواضعه
۱۶۷.....	۴. تولیه
۱۶۷.....	(تشریک)
۱۶۹.....	ربا
۱۷۲.....	نیرنگ‌های ربا
۱۷۸.....	خيارات
۱۷۸.....	خیار بر چهارده نوع است
۱۷۸.....	۱. خیار مجلس
۱۷۹.....	آنچه خیار مجلس ساقط می‌کند
۱۸۲.....	۲. خیار حیوان
۱۸۴.....	آنچه خیار حیوان را ساقط می‌کند
۱۸۵.....	۳. خیار شرط

شرط مشورت	۱۸۷
۴. خیار تأخیر	۱۹۰
۵. خیار کالاهایی که در همان روز معامله فاسد می‌شوند	۱۹۴
۶. خیار رؤیت	۱۹۸
۷. خیار غبن	۲۰۰
۸. خیار عیب	۲۰۷
جگونی محاسبه ارش	۲۰۸
اموری که حق برگرداندن کالا را ساقط می‌کند	۲۱۷
آنچه حق پس دادن و ارش را با هم ساقط می‌کند	۲۲۱
۹. خیار تدلیس	۲۲۳
۱۰. خیار اشتراط	۲۲۵
حکم سربچی از شرط	۲۲۹
۱۱. خیار شرکت	۲۳۳
۱۲. خیار ناشی از ناتوانی در تحویل (خیار تعدّر تسلیم)	۲۳۶
۱۳. خیار تبعض صقّه	۲۳۸
۱۴. خیار ورشکستگی	۲۳۹
احکام بیع	۲۴۲
نقد و نسیه	۲۴۲
قبض (تحویل گرفتن کالا)	۲۵۸
از بین رفتن کالای فروخته شده پیش از تحویل آن	۲۶۲
آنچه در مبيع داخل می‌شود	۲۷۲
(حل) اختلاف دوطرف عقد	۲۷۴
اقاله (یا پشیمانی از عقد)	۲۸۴
الدّین	۲۸۹
دّین	۲۹۱
وام	۲۹۳
صیغه وام	۲۹۴
ربا در وام	۲۹۶

۲۹۸.....	احکام وام
۳۰۵.....	فروش دین
۳۱۱.....	سررسیدن مهلت دین
۳۱۲.....	ورشکستگی
۳۱۶.....	اقرار ورشکسته
۳۱۸.....	محجور (و ممنوع) بودن ورشکسته
۳۲۲.....	ادعای اعسار (و تنگدستی)
۳۲۵.....	شرایط برقراری ممنوعیت مالی برای بدهکار
۳۲۸.....	اموالی که از دین خارج می‌شوند (مستثنیات دین)
۳۲۹.....	الرَّهْنُ
۳۳۱.....	رهن
۳۳۲.....	ماهیت رهن و صیغه آن
۳۳۵.....	قبض (یا تحویل گرفتن)
۳۴۹.....	شرایط (مالی که) گرو (گذاشته می‌شود)
۳۶۲.....	ویژگی‌های (لازم برای) دو طرف عقد (رهن و مرتهن)
۳۶۵.....	ویژگی‌های حق
۳۷۱.....	شرط کردن وکالت در رهن
۳۷۸.....	اولویت مرتهن (در خرید)
۳۸۱.....	تصرف در (وثیقه و) مال گرویی
۳۸۳.....	تقاصّ کردن مرتهن
۳۸۵.....	لازم بودن رهن
۳۹۳.....	نماء (رشد و افزایش کالای گرویی)
۳۹۵.....	انتقال وثیقه با ارث
۳۹۸.....	ضمانت مرتهن

دیباچه

هزار سال است که فقه شیعه پای در حوزه فتوا نهاده و هزار سال است که ابن معلّم نخستین آموزگار اجتهاد شیعی آغازین سنگ‌های بنای فقه اجتهادی را بر شالوده‌ای از قرآن و سنت نهاده است. شالوده‌ای که قوام آن چهارصد سال زمان گرفته بود دو سده از این چهار سده در کار صدور روایات در محافل خاص و عام امامان شیعه (ع) گذشت و همزمان به یاری یاران و صحابیان در گستره پهناور حاکمیت اسلام پراکنده شد و دو سده دیگر مصروف گردآوری روایات پراکنده و فراوری زنجیره اسناد و تحقیقات پیرامونی گردید و نتیجه آن شد که در سال‌های پایانی چهارمین سده دائرةالمعارف‌های بزرگ شیعی چون اصول و فروع کافی چشم‌های محققان فقه را به خود خیره کرد. این دوره چندانکه در کتاب «پدیداری و پایداری فقه هزار و چهارصدساله» پاییده‌ام دوره «فقه روایی» است و هزاره پسین دوره «فقه فتوایی»

معنای مصطلح فقه، یعنی «فهم احکام شرعی فرعی از روی ادله تفصیلی»، در همین دوره دومین تجلی یافت و در کوتاه‌زمانی از فقه پدیده‌ای فراگیر ساخت که آموزه شریعت بود و آمیزه فرهنگ و سیاست و سپس به دو بخش اصلی عبادات و معاملات به معنی اعم تقسیم پذیرفت در بخش معاملات به معنی اعم مهمترین دستاورد آن فراهم آوردن گنجینه حقوقی جامعی بود که در پرتو تمدن اسلامی در همه فروع حقوق عمومی، مدنی، تجارت و کیفری دستورالعمل داشت و زمانی دراز نیازهای حقوقی جامعه جهانی آن روزگار را تأمین می‌نمود و پس از آن در اصول حقوقی خاستگاه و چشمه الهام حقوق نوین شد.

این پدیده دینی، سیاسی و اجتماعی همواره بر سیاست و فرهنگ و اجتماع تأثیر می‌گذاشت و تأثیر می‌پذیرفت و همانند دیگر پدیده‌های کهن و ماندگار پستی‌ها و

بلندی‌های بسیار دید لیکن در بلندی‌ها بلندنشینانی بر قله‌های فراز می‌نشستند و آثاری درخشنده و ماندگار آفریدند.

بی‌گمان محمد بن جمال‌الدین مکی مشهور به شهید اول در میانه هزاره فقه فتوایی یکی از این قله‌نشینان بود و کتاب «اللمعة الدمشقية» او یکی از این آثار کم مانند فقه شیعه است که ماندگاری آن نشان داده است که از نهاده‌های لازم برای آثار ماندگار بیشترین بهره را داشته است. «اللمعة الدمشقية» در ایجاز غیرمخل نمونه‌ای شگفت‌آور است که ناخودآگاه در حوزه فقه داعیه تفتازانی در منطق را تداعی می‌کند بی‌آنکه نگارنده بی‌مدعای آن هرگز چنان ادعایی کرده باشد.

میانه‌های سده دهم هجری زمانی که هنوز دو سده از نگارش این نگاشته ارزشمند شهید نخستین نگذشته بود که ایجاز و کمال توأمان «لمعه» اندیشه شرح اثر را در دومین شهید پدید آورد.

شهید دومین شرح خود را «الروضة البهیة فی شرح اللمعة الدمشقية» نامید و با توضیح و تبیین زوایای فنی و تخصصی لمعه و نشان دادن مبانی و اصول و قواعد فقهی آن کتاب ارزشمند، اثری دیگر آفرید و مجموعه فقهی ارزشمندی پدید آورد که در صیقل‌گذر زمان روز به روز جلا یافته و نور «لمعه‌ی دمشقیه» را در محافل علمی، هر زمان پرفروغ‌تر از پیش انتشار داد. اینک که بیش از پنج سده از شکل‌گیری مجموعه فقهی لمعه و شرح ارزشمند آن می‌گذرد با آنکه تحولات عمیق و گسترده اصول فقه، شیوه پژوهش فقهی فقه متأخر و معاصر را نسبت به روزگار نگارش لمعه کاملاً دیگرگونه کرده است، این اثر هنوز در شمار متون معتبر و مرجع فقه قرار دارد و بلکه فراتر از آن به دلیل محتوای غنی و شیوه‌های آموزشی به کار گرفته در جایگاه منبع درسی متون فقه در حوزه‌های عملی و به‌ویژه رشته‌های دانشگاهی مرتبط قرار گرفته است که رشته‌های حقوق و فقه و مبانی و حقوق در صدر این جمله‌اند. از این‌رو کتاب لمعه و شرح هم‌آمیز آن همواره در بوته کاوش پژوهش‌های دانشگاهی جای داشته و به شکل‌های گوناگون شرح و ترجمه شده است و این کوشش و کنکاش پیوسته به پیدایی آثار ارزشمندی در این زمینه انجامیده است. بی‌گمان یکی از این آثار ارزشمند کتابی است

که اینک برای شرح کامل و ترجمان پیش روی نهاده‌ایم. در این کتاب «روضة البهیة» با نگاهی نو و روزآمد شده و قابلیت استفاده آموزشی بیشتری یافته است. در این واکاوی و با حذف بخش‌هایی از کتاب روضه متن میانه‌ای فراهم آمده که هم از برخی از توضیح و تبیین‌هایی که فهم متن را دشوارتر می‌کند پیراسته است و هم از ملال دسته‌ای از مطالب حقوقی منسوخ مانند مسائل بردگان به دور است و از این روی «تحریر الروضة» نام گرفته است و به دلیل همین ویژگی‌ها در محافل آموزشی جایگاه ویژه‌ای پیدا کرده است.

اما از یک سو گروه هدف یعنی دانشجویان فقه حقوق در دوره‌های آموزشی رسمی سطوح اولیه خود بهره‌چندانی از دانش ادبیات عرب نگرفته و با این زبان در اندازه قرائت و درک متون عربی آشنایی نمی‌یابند و این کوتاه‌دستی آنان را در درک و فهم متون فقهی که بدین زبان نگاشته شده است ناگزیر و ناچار به مراجعه به ترجمه می‌کند، از سوی دیگر مطالعه ترجمه به تنهایی، صرف‌نظر از اندازه توفیق مترجمان در دست یافتن به حقیقت مفاهیم، هیچگاه ایشان را با متن فقهی آشنا نمی‌کند و مصداق آشنایی با متن فقهی نمی‌گردد و به‌ویژه آنکه طرح درس «متون فقه» در سرفصل‌های مصوب، آشنایی با اصل متون عربی را در اهداف خود گنجانده است.

شرح و ترجمه پیش رو، کوششی است در تأمین این خواسته و در جمع میان محظورات و امکانات، که در آن نخست اصل بخشی از متن عربی وارد شده و سپس در زیر آن با شیوه‌های گونه‌گون کوشیده‌ایم که گروه هدف اصلی، متن بالا آمده را به خوبی درک کرده و بر آن وقوف یابند. امید آنکه این کوشش به هدف و مقصود نزدیک باشد و در این راه فضل فاضلان چراغ راه و روشنگر گام‌های اشتباه باشد.

والسلام

سید محمد صدری